

Злочини, зрозуміло, скоюють і в так званих благополучних суспільствах. Інша річ – у яких співвідношеннях, а головне – що протиставляють їм правозахисні органи.

Досвід довів, що ефективно протидіяти злочинності в сучасних умовах можна лише на основі докорінної перебудови оперативної роботи, вдосконалення взаємодії. Об'єктом особливої уваги спеціальних підрозділів стали найбільш небезпечні кримінальні угруповання, мобільні та добре законспіровані і озброєні. З 1994 по 1996 роки кількість організованих формувань чисельністю від 4 до 10 осіб збільшилася майже на чверть. Без кваліфікованих оперативних співробітників викрити їх було б дуже важко.

У 1996 р. вперше за останні роки було зупинено зростання злочинності. Кількість зареєстрованих злочинів скоротилася майже на 12 тис. Спостерігалось значне зменшення виявлених найбільш небезпечних злочинів, було знешкоджено понад 950 організованих злочинних угруповань і майже 70 бандитських формувань. До кримінальної відповідальності лише за закінченими кримінальними справами було притягнуто майже 2,5 тис. членів організованих злочинних груп.

Таким чином, можна з певністю сказати, що за умов підтримки зусиль Міністерства внутрішніх справ України з боку держави та після усунення деяких перепон у правовому полі Національна поліція у взаємодії з органами прокуратури, служби безпеки України можуть протистояти кримінальному натиску. Необхідно вдосконалити вже напрацьовані тактичні прийоми профілактики і розкриття тяжких, резонансних злочинів, вбивств на замовлення. Розкриття таких злочинів, аналіз обставин і особи потерпілого дає підстави для висновку про економічне підґрунтя мотивації «кілерства».

Одержано 31.10.2017

УДК 332.2.021.8.001.25(477)

Марина Олександрівна ВОЛОШИНА,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЗА ТЕЛЕФОННИМИ РОЗМОВАМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Забезпечення захисту громадян від злочинних посягань, ефективне розкриття та розслідування скоєних злочинів у сучасних умовах, неможливо без використання інформації, що циркулює в мережах електрозв'язку, і без залучення для цього технічних ресурсів операторів зв'язку.

Конституцією України передбачено, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо [1]. У ст. 17 Міжнародного пакту про цивільні та політичні права зазначено, що ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію. Ці вимоги відповідають нормам діючого законодавства щодо здійснення оперативно-розшукової та кримінальної процесуальної діяльності. Законодавством передбачено, що уповноважені суб'єкти мають право негласно контролювати телефонні розмови громадян, якщо іншим способом неможливо отримати фактичні дані щодо злочинних дій.

У Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) різновидом негласних слідчих (розшукових) дій, які пов'язані з втручанням у приватне спілкування та направлені на здійснення контролю за телефонними розмовами, є зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Зазначений вид негласних слідчих (розшукових) дій є одним із ефективних і дієвих засобів отримання доказової інформації у кримінальному провадженні під час здійснення досудового розслідування.

Зокрема ч. 1 ст. 263 КПК України передбачає можливість негласного отримання інформації у вигляді знаків, сигналів, письмового тексту, зображень, звуків, повідомлень будь-якого виду, яка передається засобами телекомунікацій (електрозв'язку) [2].

Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативні підрозділи для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності мають право здійснювати аудіо-, відеоконтроль особи, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж [3].

Норма ст. 1 Закону України «Про телекомунікації» передбачає зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, тобто мереж, що забезпечують передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або будь-яких повідомлень між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу [4].

Крім того, зміст негласної слідчої (розшукової) дії про яку йде мова закріплений у Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [5], а саме підп. 1.11.5.1, згідно з яким зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж поділяється на:

– контроль за телефонними розмовами, що полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, спостереження, відбору й фіксації змісту телефонних розмов, іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок, модемний зв'язок тощо), які передаються телефонним каналом зв'язку, що контролюється;

– зняття інформації з каналів зв'язку, що полягає в негласному одержанні, перетворенні та фіксації із застосуванням технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, у відповідній формі різних видів сигналів, які передаються каналами зв'язку мережі Інтернет, інших мереж передачі даних, що контролюються.

Право на конфіденційність телефонних розмов не є абсолютним. Законодавством, визначено, що повноваження щодо здійснення контролю за телефонними розмовами громадян підрозділами Національної поліції, є у виняткових випадках необхідним демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, для запобігання вчиненню злочину, або ж для з'ясування обставин кримінального провадження. Однак, не можливо лишити без уваги той факт, що контроль за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції має бути винятково вибіркоким.

Висновок. Підсумовуючи наведене, також на підставі аналізу законодавства, що регулює повноваження підрозділів Національної поліції щодо контролю за телефонними розмовами, зроблено висновок, що означене буде вважатись правомірним, законним, обґрунтованим та доцільним, при наявності таких умов:

1) вчинено злочин відповідної тяжкості та розпочато кримінальне провадження;

2) під час проведення контролю за телефонними розмовами може бути отримана інформація, яка самостійно або з іншими відомостями буде мати суттєве значення для з'ясування обставин кримінального провадження;

3) наявні відомості про те, що ця особа безпосередньо спілкується чи саме її ідентифіковано як абонента (користувача, кореспондента) певного виду зв'язку (інформаційної системи або її частини);

4) наявні відомості про те, що особа, стосовно якої планується контроль за телефонними розмовами, обізнана щодо обставин, які мають значення для кримінального провадження, або ця особа обмінюється інформацією з іншими особами, яким ці обставини відомі;

5) унаслідок проведення інших слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій не вдається отримати відомості про

злочин та особу, яка його вчинила, без здійснення контролю за телефонними розмовами;

6) підставою для проведення контролю за телефонними розмовами є ухвала про дозвіл слідчого судді за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором;

7) слідчим (прокурором) надано доручення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції та органів безпеки, у разі залучення даних підрозділів для проведення прослуховування.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 08.02.2017).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.10.2016).

3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 22.10.2017).

4. Про телекомунікації : закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 6. Ст. 39.

5. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, М-ва фінансів України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1681/51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 22.10.2017).

Одержано 21.11.2017

УДК 343.851

Євгенія Олексіївна ГЛАДКОВА,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник науково-дослідної

лабораторії з проблем протидії злочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

Оскільки вивчати складне соціально-правове явище, яким, безперечно, є наркозлочинність, не перебуваючи взагалі на позиціях будь-якої галузевої юридичної науки неможливо, ми вирішили з метою виявлення повного набору якісних характеристик вивчити зміст цього явища з усіх (без винятку) значущих для протидії їй позицій. Нами були проаналізовані операційні визначення з інших галузей